

IQTISODIYOT & TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

GREEN ECONOMY AND DEVELOPMENT

Social, Economic, Technological, Scientific and Popular Science Journal

**2026-YIL / OKTABR /
10-SON, I-QISM**

ISSN: 2992-8982

<https://yashil-iqtisodiyot-taraqqiyot.uz/>

IQTISODIYOT & TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Bosh muharrir:

Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich

*Elektron nashr. 2026-yil, oktabr.
I-qism*

Bosh muharrir o'rinbosari:

Karimov Norboy G'aniyevich

Muharrir:

Qurbonov Sherzod Ismatillayevich

Tahrir hay'ati:

Salimov Oqil Umrzoqovich, O'zbekiston Fanlar akademiyasi akademigi
Abduraxmanov Kalandar Xodjayevich, O'zbekiston Fanlar akademiyasi akademigi
Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Rae Kvon Chung, Janubiy Koreya, TDIU faxriy professori, "Nobel" mukofoti laureati
Osman Mesten, Turkiya parlamenti a'zosi, Turkiya – O'zbekiston do'stlik jamiyati rahbari
Axmedov Durbek Kudratillayevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Axmedov Sayfullo Normatovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Abduraxmanova Gulnora Kalandarovna, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Kalonov Muxiddin Baxritdinovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Siddiqova Sadoqat G'afforovna, pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Xudoyqulov Sadirdin Karimovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Maxmudov Nosir, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Yuldashev Mutallib Ibragimovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Samadov Asqarjon Nishonovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, professor
Slizovskiy Dimitriy Yegorovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Mustafakulov Sherzod Igamberdiyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Axmedov Ikrom Akramovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Eshtayev Alisher Abdug'aniyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Xajiyev Baxtiyor Dushaboyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Hakimov Nazar Hakimovich, falsafa fanlari doktori (DSc), professor
Musayeva Shoirazimovna, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), professor
Ali Konak (Ali Ko'nak), iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor (Turkiya)
Cham Tat Huei, falsafa fanlari doktori (PhD), professor (Malayziya)
Foziljonov Ibrohimjon Sotvoldixo'ja o'g'li, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dots.
Faxridinov Zafarjon Faxridin o'g'li, O'zb. Res. Bosh prokuraturasi HIJQKD boshqarma boshlig'i
Utayev Uktam Choriyevich, Anijon viloyati prokurorining o'rinbosari
Ochilov Farkhod, O'zb. Res. Bosh prokuraturasi IJQK Departamentining Namangan viloyati boshqarmasi boshlig'i
Buzrukhonov Sarvarxon Munavvarxonovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Axmedov Javohir Jamolovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Toxirov Jaloliddin Ochil o'g'li, texnika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), katta o'qituvchi
Bobobekov Ergash Abdumalikovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), v.b. dots.
Djudi Smetana, pedagogika fanlari nomzodi, dotsent (AQSH)
Krissi Lyuis, pedagogika fanlari nomzodi, dotsent (AQSH)
Glazova Marina Viktorovna, Iqtisodiyot fanlari doktori (Moskva)
Nosirova Nargiza Jamoliddin qizi, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Sevil Piriyeva Karaman, falsafa fanlari doktori (PhD) (Turkiya)
Ochilov Bobur Baxtiyor o'g'li, TDIU katta o'qituvchisi
Golisheva Yelena Vyacheslavovna, Iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent.
Ikramov Murod Akramovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Nazarova Ra'no Rustamovna, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor

IQTISODIYOT & TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Editorial board:

Salimov Okil Umrzokovich, Academician of the Academy of Sciences of Uzbekistan
Abdurakhmanov Kalandar Khodjayevich, Academician of the Academy of Sciences of Uzbekistan
Sharipov Kongirاتبay Avezimbetovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Rae Kwon Chung, South Korea, Honorary Professor at TSUE, Nobel Prize Laureate
Osman Mesten, Member of the Turkish Parliament, Head of the Turkey–Uzbekistan Friendship Society
Akhmedov Durbek Kudratillayevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Akhmedov Sayfullo Normatovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Abdurakhmanova Gulnora Kalandarovna, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Kalonov Mukhiddin Bakhridinovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Siddikova Sadokat Gafforovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Pedagogical Sciences
Khudoykulov Sadirdin Karimovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Makhmudov Nosir, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Yuldashev Mutallib Ibragimovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Samadov Askarjon Nishonovich, Candidate of Economic Sciences, Professor
Slizovskiy Dmitriy Yegorovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Mustafakulov Sherzod Igamberdiyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Akhmedov Ikrom Akramovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Eshtayev Alisher Abduganiyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khajiyev Bakhtiyor Dushaboyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khakimov Nazar Khakimovich, Doctor of Philosophy (DSc), Professor
Musayeva Shoira Azimovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Professor
Ali Konak, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor (Turkey)
Cham Tat Huei, Doctor of Philosophy (PhD), Professor (Malaysia)
Foziljonov Ibrokhimjon Sotvoldikhoja ugli, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Associate Professor
Fakhridinov Zafarjon Fakhridin ogli, Head of the DCEC under the Prosecutor General's Office of the Rep. of Uzb.
Utayev Uktam Choriyevich, Deputy Prosecutor of Anijan Region
Ochilov Farkhod, Head of the Namangan Regional Department of the Department of Internal Affairs of Rep. of Uzb.
Buzrukkhonov Sarvarkhon Munavvarkhonovich, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Akhmedov Javokhir Jamolovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences
Tokhirov Jaloliddin Ochil ugli, Doctor of Philosophy (PhD) in Technical Sciences, Senior Lecturer
Bobobekov Ergash Abdumalikovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Acting Associate Professor
Judi Smetana, Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor (USA)
Chrissy Lewis, Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor (USA)
Glazova Marina Victorovna, Doctor of Sciences in Economics (Moscow)
Nosirova Nargiza Jamoliddin kizi, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Associate Professor
Sevil Piriyea Karaman, Doctor of Philosophy (PhD) (Turkey)
Ochilov Bobur Bakhtiyor ugli, Senior lecturer at TSUI
Golisheva Yelena Vyacheslavovna, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor.
Ikramov Murod Akramovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Nazarova Ra'no Rustamovna, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor

Ekspertlar kengashi:

Berkinov Bazarbay, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Po'latov Baxtiyor Alimovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Aliyev Bekdavat Aliyevich, falsafa fanlari doktori (DSc), professor
Isakov Janabay Yakubbayevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Rustamov Ilhomiddin, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Hakimov Ziyodulla Ahmadovich, iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent
Kamilova Iroda Xusniddinovna, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
G'afurov Doniyor Orifovich, pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Fayziyev Oybek Raximovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Tuxtabayev Jamshid Sharafetdinovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Xamidova Faridaxon Abdulkarim qizi, iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent
Babayeva Zuhra Yuldashevna, mustaqil tadqiqotchi
Komilova Nilufar Karshiboyevna, Geografiya fanlari doktori, professori
Umirzoqov Ja'sur Artiqboy o'g'li, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), dotsent
Zebo Kuldasheva, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), dotsent

Board of Experts:

Berkinov Bazarbay, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Pulatov Bakhtiyor Alimovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Aliyev Bekdavat Aliyevich, Doctor of Philosophy (DSc), Professor
Isakov Janabay Yakubbayevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Rustamov Ilhomiddin, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Khakimov Ziyodulla Akhmadovich, Doctor of Economic Sciences, Associate Professor
Kamilova Iroda Xusniddinovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics
Gafurov Doniyor Orifovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Pedagogy
Fayziyev Oybek Rakhimovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics, Associate Professor
Tukhtabayev Jamshid Sharafetdinovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics, Associate Professor
Khamidova Faridaxon Abdulkarimovna, Doctor of Economic Sciences, Associate Professor
Babayeva Zuhra Yuldashevna, Independent Researcher
Komilova Nilufar Karshiboyevna, Doctor of Geographical Sciences, Professor
Umirzokov Jasur Artiqboy ugli, Doctor of Economic Sciences (DSc), Associate Professor
Zebo Kuldasheva, Doctor of Economic Sciences (DSc), Associate Professor

- 08.00.01 Iqtisodiyot nazariyasi
- 08.00.02 Makroiqtisodiyot
- 08.00.03 Sanoat iqtisodiyoti
- 08.00.04 Qishloq xo'jaligi iqtisodiyoti
- 08.00.05 Xizmat ko'rsatish tarmoqlari iqtisodiyoti
- 08.00.06 Ekonometrika va statistika
- 08.00.07 Moliya, pul muomalasi va kredit
- 08.00.08 Buxgalteriya hisobi, iqtisodiy tahlil va audit
- 08.00.09 Jahon iqtisodiyoti
- 08.00.10 Demografiya. Mehnat iqtisodiyoti
- 08.00.11 Marketing
- 08.00.12 Mintaqaviy iqtisodiyot
- 08.00.13 Menejment
- 08.00.14 Iqtisodiyotda axborot tizimlari va texnologiyalari
- 08.00.15 Tadbirkorlik va kichik biznes iqtisodiyoti
- 08.00.16 Raqamli iqtisodiyot va xalqaro raqamli integratsiya
- 08.00.17 Turizm va mehmonxona faoliyati

Muassis: "Ma'rifat-print-media" MChJ

Hamkorlarimiz: Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti,
O'zbekiston Respublikasi Bosh prokuraturasi huzuridagi Iqtisodiy
jinoyatlarga qarshi kurashish departamenti

Jurnalning ilmiyligi:

“Yashil” iqtisodiyot va
taraqqiyot” jurnali

O'zbekiston Respublikasi
Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar
vazirligi huzuridagi Oliy
attestatsiya komissiyasi
rayosatining
2023-yil 1-apreldagi
336/3-sonli qarori bilan
ro'yxatdan o'tkazilgan.

MUNDARIJA

SUN'YI INTELLEKTGA ASOSLANGAN INSON RESURLARINI BOSHQARISHNING XODIMLAR SAMARADORLIGIGA TA'SIRI: SUN'YI INTELLEKTGA ISHONCHNING VOSITACHILIK ROLI.....	30
Nazirjonova Marziaxon Xamidulla qizi	
DAVLAT XARIDI KONSEPSIYASI VA MAMLAKATDA XARIDLAR TARKIBINING TRANSFORMATSIYASI	36
Axmedjanov Sardorbek	
DON MAHSULOTLARI KORXONALARIDA RESURLAR SAMARADORLIGINI SHAKLLANTIRISHNING NAZARIY-METODOLOGIK ASOSLARI.....	41
Aipova Iroda Ikramovna	
BUDJET XARAJATLARI SAMARADORLIGINI BOSHQARISH IQTISODIY RIVOJLANISH OMILI SIFATIDA (QASHQADARYO VILOYATI MISOLIDA)	45
Normo'minov Sardorbek Normo'min o'g'li	
O'ZBEKISTONDA KICHIK TADBIRKORLIKNING TARMOQ VA HUDUDIIY TARKIBIDAGI O'ZGARISHLAR.....	50
Xaitova Rushana O'ktamovna	
O'ZBEKISTONDA MOLIYAVIIY XIZMATLAR BOZORINING HUDUDIIY RIVOJLANISHI VA UNING IQTISODIY O'SISHDAGI ROLI	54
Ibragimova Saule Orinbaevna	

O'ZBEKISTONDA MOLIYAVIY XIZMATLAR BOZORINING HUDUDIIY RIVOJLANISHI VA UNING IQTISODIIY O'SISHDAGI ROLI

Ibragimova Saule Orinbaevna
Innovatsion texnologiyalar universiteti
Moliya va buxgalteriya hisobi kafedrasi dotsenti v.b., PhD
ORCID: 0009-0008-9393-1678

Annotatsiya. Ushbu maqolada O'zbekistonda moliyaviy xizmatlar bozorining hududiiy rivojlanish tendensiyalari hamda uning iqtisodiiy o'sish bilan bog'liqligi tadqiq etilgan. Tadqiqotda O'zbekiston Respublikasi Millii statistika qo'mitasining Statistika ma'lumotlari yagona tizimi bazasidagi 2020–2025-yillar ma'lumotlaridan foydalanilgan. Moliyaviy xizmatlar hajmining dinamikasi, hududlar o'rtasidagi tafovutlar, moliyaviy xizmatlarning bozor xizmatlari tarkibidagi o'rni va yalpi hududiiy mahsulot bilan bog'liqligi tahlil qilingan.

Kalit so'zlar: moliyaviy xizmatlar, moliya bozori, hududiiy rivojlanish, iqtisodiiy o'sish, yalpi hududiiy mahsulot, moliyaviy inklyuziya, raqamli moliyaviy xizmatlar.

Аннотация. В статье исследуются тенденции регионального развития рынка финансовых услуг в Узбекистане и его взаимосвязь с экономическим ростом. В исследовании использованы данные за 2020–2025 годы из базы Единой системы статистических данных Национального комитета Республики Узбекистан по статистике. Проанализированы динамика объема финансовых услуг, различия между регионами, место финансовых услуг в структуре рыночных услуг и их взаимосвязь с валовым региональным продуктом.

Ключевые слова: финансовые услуги, финансовый рынок, региональное развитие, экономический рост, валовой региональный продукт, финансовая инклюзия, цифровые финансовые услуги.

Abstract. This article examines the regional development trends of the financial services market in Uzbekistan and its relationship with economic growth. The study uses data for 2020–2025 from the Unified Statistical Data System of the National Statistics Committee of the Republic of Uzbekistan. The dynamics of financial services volumes, regional disparities, the role of financial services in the structure of market services, and their relationship with gross regional product are analyzed.

Keywords: financial services, financial market, regional development, economic growth, gross regional product, financial inclusion, digital financial services.

KIRISH

Zamonaviy iqtisodiyotda moliyaviy xizmatlar nafaqat pul mablag'larini taqsimlash va qayta taqsimlash vositasi, balki tadbirkorlik faoliyatini moliyalashtirish, investitsiyalarni jalb etish, aholi daromadlarini boshqarish hamda hududiiy iqtisodiiy faollikni qo'llab-quvvatlashning muhim institutsional mexanizmi hisoblanadi. Shu sababli moliyaviy xizmatlarning hududlarda bir xil darajada rivojlanishi iqtisodiiy o'sishning muhim shartlaridan biri sifatida qaralmoqda.

O'zbekistonda moliyaviy xizmatlarning ommabopligini oshirish va bank xizmatlarining hududiiy qamrovini kengaytirish davlat iqtisodiiy siyosatining muhim yo'nalishlaridan biri hisoblanadi. Xususan, O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2020-yil 12-maydagi PF-5992-son "2020–2025-yillarga mo'ljallangan O'zbekiston Respublikasining bank tizimini isloh qilish strategiyasi to'g'risida"gi Farmonida moliyaviy xizmatlarning

ommabopligini oshirish, banklarning hududlarga kirib borishini kengaytirish va aholiga ko'rsatiladigan xizmatlar sifatini yaxshilash vazifalari belgilangan [1]. Mazkur yo'nalishning dolzarbligi O'zbekistonda xizmatlar sektorining iqtisodiy o'sishdagi hissasi ortib borayotgan sharoitda yanada kuchaymoqda. 2025-yilda mamlakatda ko'rsatilgan bozor xizmatlari hajmi 1 050 292,5 mlrd so'mni tashkil etgan bo'lsa, uning tarkibida moliyaviy xizmatlar 171 867,0 mlrd so'mni tashkil etgan. Moliyaviy xizmatlar hajmining yillik o'sish sur'ati 24,6 % bo'lgan.

Prezident Shavkat Mirziyoyev 2026-yil 13-fevraldagi "Tarmoq va hududlarda yuqori iqtisodiy o'sish sur'atlarini ta'minlash bo'yicha asosiy vazifalar muhokamasiga bag'ishlangan videoselektor yig'ilishi" da iqtisodiy o'sishning yarmidan ko'pi xizmatlar hisobiga ta'minlanganini ta'kidlab, hududlarda resurslardan samarali foydalanish, raqamlashtirish va innovatsiyalarni kengaytirish orqali iqtisodiy o'sish sur'atlarini oshirish vazifalarini belgilagan [2]. Ushbu yondashuv moliyaviy xizmatlarning hududiy rivojlanishini iqtisodiy o'sish ko'rsatkichlari bilan birgalikda o'rganishni talab etadi. Ayniqsa, hududlarda moliyaviy xizmatlardan foydalanish imkoniyatlari, moliyaviy infratuzilmaning rivojlanganlik darajasi va hududiy iqtisodiy faollik o'rtasidagi farqlarni aniqlash amaliy ahamiyatga ega.

MAVZUGA OID ADABIYOTLAR SHARHI

Moliyaviy rivojlanish va iqtisodiy o'sish o'rtasidagi bog'liqlik xalqaro iqtisodiy adabiyotlarda keng o'rganilgan. R. Demirgüç-Kunt va A. Levine moliyaviy tuzilmaning banklar, moliyaviy bozorlar va boshqa institutlardan tashkil topishini hamda ularning iqtisodiy rivojlanishdagi rolini kompleks ravishda tadqiq qilgan. Mualliflar moliyaviy tizimning samarali faoliyat yuritishi uzoq muddatli iqtisodiy o'sish uchun muhimligini asoslaydi [3].

Z. He va Y. You 2024-yilda e'lon qilingan tadqiqotida moliyaviy rivojlanish va iqtisodiy o'sish o'rtasidagi bog'liqlikni mamlakatlararo ma'lumotlar asosida o'rgangan. Tadqiqotda moliyaviy rivojlanish ko'rsatkichlaridagi o'zgarishlar YAIM o'sishi bilan kuchli bog'liqlikka ega ekani ko'rsatilgan [4].

M. Isayevning 2026-yilda *International Review of Economics & Finance* jurnalida chop etilgan tadqiqotida moliyaviy inklyuziya va iqtisodiy o'sish munosabati tahlil qilingan. 2010–2021-yillarda 26 mamlakat ma'lumotlari asosida olib borilgan tadqiqot moliyaviy inklyuziyaning iqtisodiy o'sishni rag'batlantirishi mumkinligini ko'rsatgan [5].

O'zbekiston sharoitida moliyaviy xizmatlarning rivojlanish masalalari ham mahalliy tadqiqotchilar tomonidan o'rganilmoqda. B. Roziqov tijorat banklarida moliyaviy xizmatlarni rivojlantirishda raqamli transformatsiya, xizmatlar turini kengaytirish, mijozlar tajribasini yaxshilash va moliyaviy xizmatlardan foydalanish imkoniyatlarini oshirish masalalarini ko'rib chiqqan [6].

M. Obilov esa aholi moliyaviy savodxonligi, moliyaviy infratuzilma va moliyaviy xizmatlarning ommabopligini iqtisodiy o'sish va aholi daromadlarini oshirish bilan bog'liq holda tadqiq qilgan [7].

X. Poyonov O'zbekiston moliyaviy xizmatlar bozorida raqobatni kuchaytirish, kapital bozorini rivojlantirish va investitsion muhitni yaxshilash masalalariga e'tibor qaratgan [8].

Shunday qilib, mavjud tadqiqotlarda moliyaviy xizmatlarning iqtisodiy o'sishga ta'siri, moliyaviy inklyuziya, bank xizmatlari va moliyaviy bozorlarning rivojlanishi keng yoritilgan. Biroq O'zbekiston hududlari kesimida moliyaviy xizmatlar rivojlanishining dinamikasi va uning hududiy iqtisodiy rivojlanish ko'rsatkichlari bilan bog'liqligini kompleks baholash masalasi qo'shimcha tadqiqotni talab qiladi. Mazkur maqolaning asosiy ilmiy yo'nalishi aynan ushbu bo'shliqni to'ldirishga qaratilgan.

TADQIQOT METODOLOGIYASI

Tadqiqot jarayonida statistik tahlil, dinamik qatorlar, taqqoslash va nisbiy ko'rsatkichlar usullaridan foydalanildi. Moliyaviy xizmatlar hajmining o'zgarishi hamda hududlar o'rtasidagi tafovutlar tahlil qilindi. Shuningdek, moliyaviy xizmatlar va yalpi hududiy mahsulot ko'rsatkichlarining o'zgarish dinamikasi qiyoslanib, ular o'rtasidagi statistik bog'liqlik baholandi.

TAHLIL VA NATIJALAR

Tadqiqotning ushbu qismida O'zbekistonda moliyaviy xizmatlar bozorining rivojlanish holati va hududiy xususiyatlari statistik ma'lumotlar asosida tahlil qilinadi. Bunda 2020–2025-yillardagi moliyaviy xizmatlar hajmining dinamikasi, hududlar o'rtasidagi tafovutlar hamda moliyaviy xizmatlar va iqtisodiy o'sish ko'rsatkichlari o'rtasidagi bog'liqlikka alohida e'tibor qaratiladi. Tahlil natijalari moliyaviy xizmatlar bozorining hududiy rivojlanishdagi o'rnini aniqlash va mavjud muammolarni baholash imkonini beradi. O'zbekistonda moliyaviy xizmatlar bozorining rivojlanish tendensiyalarini aniqlash, avvalo, uning yillar kesimidagi dinamikasini baholashni talab etadi. Shu maqsadda 2020–2025-yillarda moliyaviy xizmatlar hajmining o'zgarishi, o'sish sur'atlari hamda mazkur ko'rsatkichning iqtisodiyotdagi ahamiyati tahlil qilindi. Quyidagi jadvalda mamlakat bo'yicha moliyaviy xizmatlar hajmining yillik dinamikasi keltirilgan (1-jadval).

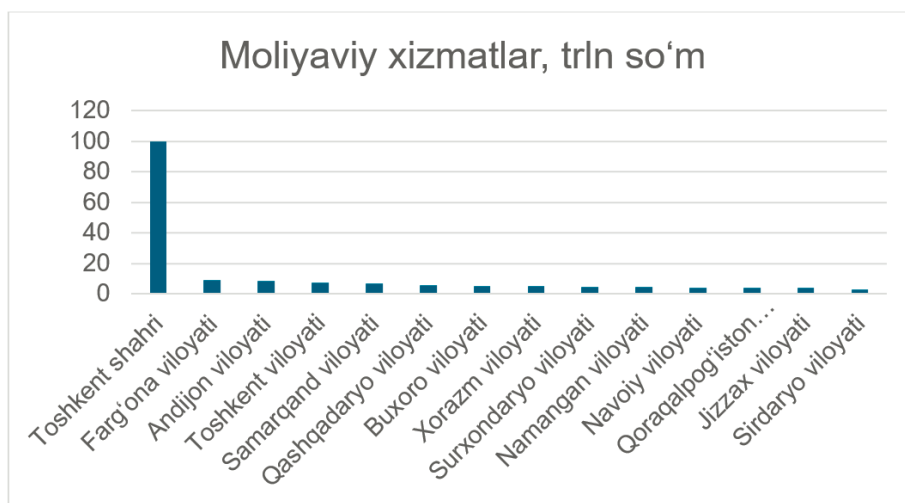
1-jadval
O'zbekistonda moliyaviy xizmatlar hajmining dinamikasi, 2020–2025-yillar

Yil	Moliyaviy xizmatlar, mlrd so'm	Oldingi yilga nisbatan o'zgarish
2020	46 094,0	—
2021	60 126,1	130,4 %
2022	81 372,3	135,3 %
2023	107 978,8	132,7 %
2024	135 832,5	125,8 %
2025	171 867,0	126,5 %

Manba: O'zbekiston Respublikasi Milliy statistika qo'mitasi SIAT ma'lumotlari asosida muallif hisob-kitobi.

1-jadval ma'lumotlaridan ko'rinadiki, mamlakatda moliyaviy xizmatlar hajmi 2020-yildagi 46 094,0 mlrd so'mdan 2025-yilda 171 867,0 mlrd so'mga yetgan. Ya'ni olti yillik davrda nominal hajm qariyb 3,73 baravar oshgan. Mazkur davrda moliyaviy xizmatlar hajmining o'rtacha yillik o'sish sur'ati taxminan 29,5 % ni tashkil etadi. 2025-yilning o'zida moliyaviy xizmatlar hajmi 36 034,5 mlrd so'mga oshgan. Milliy statistika qo'mitasi ma'lumotlariga ko'ra, moliyaviy xizmatlar 2025-yilda bozor xizmatlari umumiy hajmining o'sishiga 4,0 foiz punkt hissa qo'shgan. Bu holat moliyaviy xizmatlar sektorining xizmatlar iqtisodiyotidagi o'rnini kuchaytirayotganini ko'rsatadi.

Moliyaviy xizmatlar bozorining mamlakat miqyosidagi umumiy o'sish dinamikasi bilan bir qatorda, uning hududlar kesimidagi taqsimoti ham muhim ahamiyatga ega. Chunki moliyaviy xizmatlarning hududiy hajmi iqtisodiy faollik, aholi soni, tadbirkorlik muhiti va moliyaviy infratuzilmaning rivojlanganlik darajasiga qarab farqlanishi mumkin. Shu sababli quyida 2025-yilda O'zbekiston hududlari bo'yicha moliyaviy xizmatlar hajmi tahlil qilinadi (1-rasm).

1-rasm. 2025-yilda hududlar bo'yicha moliyaviy xizmatlar hajmi¹.

Jadvaldan ko'rinadiki, 2025-yilda moliyaviy xizmatlarning eng katta hajmi Toshkent shahriga to'g'ri kelgan. Poytaxtning 99,6 trln so'mlik ko'rsatkichi hududlarning keyingi guruhidan sezilarli darajada yuqori. Bu holat moliyaviy institutlarning hududiy konsentratsiyasi, iqtisodiy faollik, aholi va biznes subyektlari zichligi kabi omillar bilan izohlanishi mumkin. Shu bilan birga, hududlar o'rtasidagi farqni faqat xizmatlarning umumiy hajmi orqali baholash yetarli emas. Chunki katta aholiga ega hududlarda xizmatlarning mutlaq hajmi tabiiy ravishda yuqori bo'lishi mumkin. Shuning uchun kelgusida aholi jon boshiga moliyaviy xizmatlar ko'rsatkichidan foydalanish hududiy tafovutlarni aniqroq baholash imkonini beradi.

Tahlili natijalari O'zbekistonda moliyaviy xizmatlar bozorining so'nggi yillarda jadal kengayganini hamda hududlar o'rtasida moliyaviy xizmatlar hajmi bo'yicha sezilarli tafovutlar mavjudligini ko'rsatdi. Biroq moliyaviy xizmatlarning mutlaq hajmi hududning iqtisodiy rivojlanish darajasini to'liq ifodalamaydi. Chunki mazkur

1 Muallif ishlanmasi.

ko'rsatkichga hududning iqtisodiy salohiyati, aholi soni va ishlab chiqarish ko'lamini ham bevosita ta'sir qiladi. Shu bois moliyaviy xizmatlar bozorining iqtisodiy o'sishdagi rolini chuqurroq baholash uchun uning hudud iqtisodiyotiga nisbatan intensivligini va iqtisodiy natijalar bilan o'zaro nisbatini aniqlash zarur.

Shu maqsadda keyingi tahlilda moliyaviy xizmatlarning 2020–2025-yillardagi o'sishi, 2025-yildagi yalpi hududiy mahsulot hajmi va uning o'sish sur'ati, aholi jon boshiga to'g'ri keladigan moliyaviy xizmatlar hamda moliyaviy xizmatlarning YAHMga nisbati kabi nisbiy ko'rsatkichlar birgalikda baholandi. Mazkur ko'rsatkichlar hududlarda moliyaviy xizmatlar rivojlanishining iqtisodiy faollik bilan qay darajada uyg'unlashganini aniqlash va hududiy moliyaviy rivojlanishdagi nomutanosibliklarni ochib berish imkonini beradi. Hisob-kitob natijalari 2-jadvalda keltirilgan (2-jadval).

2-jadval

O'zbekiston hududlarida moliyaviy xizmatlar rivojlanishining iqtisodiy ko'rsatkichlari, 2025-yil.

№	Hududlar	2020–2025-yillarda moliyaviy xizmatlar o'sishi, %	2025-yil YAHM, mlrd so'm	YAHM o'sish sur'ati, %	Aholi jon boshiga moliyaviy xizmatlar, ming so'm
1	Qoraqalpog'iston Respublikasi	224,6	54 076,9	107,2	2 047,9
2	Andijon viloyati	279,1	107 717,6	106,8	2 502,5
3	Buxoro viloyati	218,2	86 608,1	107,2	2 484,8
4	Jizzax viloyati	233,3	52 956,7	108,2	2 664,0
5	Qashqadaryo viloyati	233,7	98 783,4	106,8	1 510,9
6	Navoiy viloyati	238,5	167 964,6	107,7	3 810,9
7	Namangan viloyati	194,3	85 419,0	108,2	1 386,9
8	Samarqand viloyati	230,4	121 489,5	108,0	1 617,8
9	Surxondaryo viloyati	202,4	66 186,5	106,6	1 581,2
10	Sirdaryo viloyati	186,7	35 794,4	109,8	3 029,5
11	Toshkent viloyati	220,3	180 177,4	107,2	2 343,5
12	Farg'ona viloyati	277,9	111 305,3	108,1	2 120,9
13	Xorazm viloyati	297,8	62 987,5	107,9	2 469,1
14	Toshkent shahri	304,2	367 222,3	111,3	31 667,8

Manba: O'zbekiston Respublikasi Milliy statistika qo'mitasi SIAT ma'lumotlari asosida muallif hisob-kitobi.

O'zbekistonda 2020–2025-yillar oralig'ida moliyaviy xizmatlar bozori jadal rivojlanish bosqichini boshdan kechirib, respublika bo'yicha o'rtacha o'sish ko'rsatkichi 238,7 foizni tashkil etdi va bu jarayon hududlar kesimida turlicha dinamikaga ega bo'ldi. Jumladan, moliyaviy xizmatlar hajmining eng yuqori o'sish sur'atlari Toshkent shahrida 304,2 foiz, Xorazm viloyatida 297,8 foiz, Andijon viloyatida 279,1 foiz hamda Farg'ona viloyatida 277,9 foiz miqdorida qayd etilib, bu hududlarda raqamli bank xizmatlari va infratuzilmaning faollashgani ko'rinsa, Sirdaryo viloyatida 186,7 foiz, Namangan viloyatida 194,3 foiz va Surxondaryo viloyatida 202,4 foiz bilan respublika o'rtacha ko'rsatkichidan past shakllandi. Shu bilan birga, 2025-yil yakunlariga ko'ra yalpi hududiy mahsulot hajmi bo'yicha Toshkent shahri 367 222,3 mlrd so'm, Toshkent viloyati 180 177,4 mlrd so'm va Navoiy viloyati 167 964,6 mlrd so'm bilan yetakchilik qilsa, YAHMning real o'sish sur'ati Toshkent shahrida 111,3 foiz va Sirdaryo viloyatida 109,8 foiz darajasida yuqori iqtisodiy faollikni ko'rsatdi. Aholi jon boshiga to'g'ri keladigan moliyaviy xizmatlar hajmi tahlil qilinganda, markaziy muassasalar va biznes jamlangan Toshkent shahrida bu ko'rsatkich 31 667,8 ming so'mni tashkil etib boshqa hududlardan keskin farq qilgani, shuningdek Navoiy viloyatida 3 810,9 ming so'm va Sirdaryo viloyatida 3 029,5 ming so'm bo'lgani holda, Namangan viloyatida 1 386,9 ming so'm, Qashqadaryo viloyatida 1 510,9 ming so'm va Surxondaryo viloyatida 1 581,2 ming so'm bilan eng past darajada qolayotgani aniqlandi. Umumiy olganda, moliyaviy xizmatlar bozori hajmi va iqtisodiy o'sish o'rtasida kuchli ijobiy bog'liqlik mavjud bo'lib, kelgusida hududlararo nomutanosiblikni bartaraf etish hamda iqtisodiy o'sishni yanada rag'batlantirish uchun Namangan, Surxondaryo va Qashqadaryo kabi past ko'rsatkichli hududlarda zamonaviy moliyaviy infratuzilmani kengaytirish hamda raqamli xizmatlar qamrovini oshirish muhim ahamiyat kasb etadi.

Bu raqamlar moliyaviy xizmatlar rivojlanishi bilan iqtisodiy faollik o'rtasida ijobiy statistik birgalikdagi dinamika mavjudligini ko'rsatadi. Biroq mazkur natijani bevosita sabab-oqibat munosabati sifatida talqin qilish uchun regressiya, panel ma'lumotlar yoki boshqa ekonometrik usullardan foydalanish talab etiladi.

Mazkur jihat xalqaro tadqiqotlar bilan ham uyg'unlashadi. Z. He va Y. You moliyaviy rivojlanishdagi o'zgarishlarning YAIM o'sishi bilan kuchli bog'liqligini qayd etgan [3]. M. Isayev tadqiqotida esa moliyaviy inklyuziya iqtisodiy o'sishni qo'llab-quvvatlovchi omillardan biri sifatida baholangan [4].

XULOSA VA TAKLIFLAR

O'tkazilgan tadqiqot natijalariga ko'ra, 2020–2025-yillar oralig'ida O'zbekistonda moliyaviy xizmatlar bozori yuqori sur'atlarda rivojlanib, mamlakat bo'yicha moliyaviy xizmatlar hajmi sezilarli darajada oshgani, biroq mazkur jarayonda hududlar o'rtasida sezilarli tafovutlar mavjudligi, jumladan, moliyaviy xizmatlarning eng yirik hajmi Toshkent shahrida qayd etilgan holda, ayrim hududlarda bu ko'rsatkich nisbatan past shakllangani moliyaviy infratuzilmani kengaytirish zarurligini ko'rsatishi, shu jumladan Qoraqalpog'iston Respublikasida ham xizmatlar hajmi 3,25 baravarga oshganiga qaramay respublika miqyosidagi ulushi kichikligicha qolayotgani, shuningdek, moliyaviy xizmatlar hajmining o'sishi yalpi hududiy mahsulot dinamikasi bilan bir davrda kuzatilgani iqtisodiy o'sish va moliyaviy xizmatlar o'rtasida yaqin bog'liqlik borligini tasdiqlashi, ammo sabab-oqibat munosabatlarini chuqurroq ochib berish uchun kelgusida ekonometrik modellarni qo'llash maqsadga muvofiqligi aniqlandi.

Tadqiqot natijalaridan kelib chiqib, quyidagi takliflar ishlab chiqildi:

- Hududiy moliyaviy infratuzilmani rivojlantirish. Moliyaviy xizmatlar hajmi past bo'lgan hududlarda bank xizmatlari ofislari, to'lov infratuzilmasi va masofaviy xizmatlar tarmog'ini kengaytirish zarur.
- Raqamli moliyaviy xizmatlarni kengaytirish. Mobil banking, onlayn kreditlash, raqamli to'lovlar va masofaviy moliyaviy xizmatlardan foydalanish imkoniyatlarini, ayniqsa chekka hududlarda oshirish lozim.
- Moliyaviy xizmatlarni hududiy iqtisodiy ixtisoslashuv bilan bog'lash. Hududlarning sanoat, qishloq xo'jaligi, xizmatlar va tadbirkorlik salohiyatidan kelib chiqib, ularga mos moliyaviy mahsulotlarni rivojlantirish kerak.
- Keyingi tadqiqotlarda ekonometrik modeldan foydalanish. Moliyaviy xizmatlarning iqtisodiy o'sishga ta'sirini yanada aniqroq baholash uchun 14 ta hudud bo'yicha 2020–2025-yillar panel ma'lumotlari asosida regressiya modelini tuzish mumkin. Bunda YAHMni natijaviy o'zgaruvchi, moliyaviy xizmatlar hajmi, investitsiyalar, aholi daromadlari va tadbirkorlik subyektlari sonini mustaqil o'zgaruvchilar sifatida olish mumkin.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI

1. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2020-yil 12-maydagi "2020–2025-yillarga mo'ljallangan O'zbekiston Respublikasining bank tizimini isloh qilish strategiyasi to'g'risida" PF-5992-son Farmoni. <https://lex.uz/docs/-4811025>
2. Prezident Shavkat Mirziyoyev 2026-yil 13-fevraldagi "Tarmoq va hududlarda yuqori iqtisodiy o'sish sur'atlarini ta'minlash bo'yicha asosiy vazifalar muhokamasiga bag'ishlangan videoselektor yig'ilishi".
3. Demirgüç-Kunt A., Levine R. (eds.). *Financial Structure and Economic Growth: A Cross-Country Comparison of Banks, Markets, and Development*. – Cambridge, MA: MIT Press, 2001. – 444 p.
4. He Z., You Y. Convergence in Financial Development and Growth // *Open Economies Review*. 2024. Vol. 35. P. 779–799. DOI: 10.1007/s11079-024-09767-4
5. Isayev M. Financial inclusion and economic growth: The role of non-bank financial intermediation // *International Review of Economics & Finance*. 2026. Vol. 105. Article 104829. DOI: 10.1016/j.iref.2025.104829.
6. Roziqov B. Tijorat banklarida moliyaviy xizmatlar sifatini oshirish va barqaror rivojlanish strategiyalari // *Iqtisodiy taraqqiyot va tahlil*. 2024. T. 2. № 4. B. 218–223. DOI: 10.60078/2992-877X-2024-vol2-iss4-pp218-223.
7. Obilov M.R. Aholi moliyaviy savodxonligi darajasini baholashning ilmiy-uslubiy masalalari // *Iqtisodiy taraqqiyot va tahlil*. 2024. T. 2. № 6. B. 118–128. DOI: 10.60078/2992-877X-2024-vol2-iss6-pp118-128.
8. Poyonov X. Moliyaviy xizmatlar bozorida raqobatni kuchaytirish va kapital bozorini rivojlantirish // *Евразийский журнал математической теории и компьютерных наук*. 2025. Vol. 5. № 11. B. 122–123. DOI: 10.71337/inlibrary.uz.ejmtcs.138640.

IQTISODIYOT & TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Ingliz tili muharriri: Feruz HAKIMOV

Musahhih: Zokir ALIBEKOV

Sahifalovchi va dizayner: Hasan MAQSUDOV

2026. № 10/1

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Yashil" iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelamasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

Mazkur jurnalda maqolalar chop etish uchun quyidagi havolalarga maqola, reklama, hikoya va boshqa ijodiy materiallar yuborishingiz mumkin.

Materiallar va reklamalar pullik asosda chop etiladi.

El.Pochta: sq143235@gmail.com

Bot: @iqtisodiyot_77

Tel.: 93 718 40 07

Jurnalga istalgan payt quyidagi rekvizitlar orqali obuna bo'lishingiz mumkin. Obuna bo'lgach, @iqtisodiyot_77 telegram sahifamizga to'lov haqidagi ma'lumotni skrinshot yoki foto shaklida jo'natishingizni so'raymiz. Shu asosda har oygi jurnal yangi sonini manzilingizga jo'natamiz.

"Yashil" iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali 03.11.2022-yildan O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan №566955 reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.

Litsenziya raqami: №046523. PNFL: 30407832680027

Manzilimiz: Toshkent shahar, Mirzo Ulug'bek tumani
Kumushkon ko'chasi, 26-uy.

Jurnal sayti: <https://yashil-iqtisodiyot-taraqqiyot.uz>
